

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţi, Jui şi Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la

Administraţiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45

Correspondenţele sunt a se adresa la

Redacţiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.

Epistolele nefrancate se refuză. Articoll nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru edată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

Propuneri condamnabile.

Sibiu, 7 Septembrie n.

Nimic nu e atât de urit şi disgustător, ca cearta şi duşmăniile între membrii unei familii, legaţi de oaltă prin sânge şi prin interese comune. O astfel de familie apoi nici nu pôte să mērgă înainte, ci stă pe loc, dacă cumva nu face calea racului. Cum se şi pôte merge înainte, când cei ce împreună ar trebui să muncēscă pentru binele întregii familii, îşi perd preţiosul timp în schimbări de vorbe grele, în impuţări reciproce, în acuzări, când motivate, când nemotivate?

Asupra unei astfel de familii nu se pôte coborî darul lui Dumnezeu, ci penrea o aşteptă.

Ce e statul? Nimic alta de cât o familie, în care membrii sunt cetăţenii, dacă statul e naţional, ori dacă nu e naţional, ci e poliglot cum bună-ōră e statul nostru, popōrele cari îl formēză.

Urit şi disgustător lucru este deci şi cearta şi duşmăniile între popōrele cari constituiesc un astfel de stat poliglot cum e al nostru, pentru-că, întocmai ca la familii, timpul de muncă pentru ajungerea unui scop comun şi a unui bun comun vine risipit numai în certe, în imputări, recriminări, acuzări reciproce.

Ce bunătate se pôte revărsa asupra statului în care cetăţenii stau întră oaltă în continuă duşmănie şi neîncetat pe picior de rēsoiu, în loc ca împreună, umēr la umēr, să stee gata pentru apărarea în afară a intereselor mari de stat, pe cari n'ar trebui să le piardă din vedere nici-odată?

Darul domnului nu pôte să se cobōre deci nici asupra unui astfel de stat.

Intocmai ca membrii unei familii, în bună înţelegere, în iubire reciprocă, stimându-se şi ajutându-se unul pe altul, trebuie să trăiescă deci întră oaltă şi popōrele pe cari sōrtea le-a făcut ca împreună să formeze un stat, pentru-că numai așa pot să urmărescă un scop comun, un bun comun, fericirea comună.

Rēu serviciu fac deci statului nostru ungar toţi aceia, cari dintr'un motiv ori din altul pledēză pentru unirea unui popor cu altul în scopul de a asupri ori împedeca în înaintare pe al treilea popor, care nu le este tocmai iubit, bună ōră cum a făcut gazetariul magiar din Dobrişin Moritz Pál junior în cunoscuta sa broşură alarmană, ear' acum mai de curēnd un patriot necunoscut, în colōnele ziariului „Magyar Szó”, îndemnând amēndoi pe Magiarii din Ardeal să lege alianţă cu Saşii în contra Romānilor, fiind-că Romānii sunt elementul care ameninţă şi pe Unguri şi pe Saşi cu depozedare şi nimicire!

Ne dăm părerea întâiu de tōte în direcţiă, că după credinţa nōstră astfel de idei greşite om cu judecată seriōsă şi cunosctōr al raporturilor de traiu din Ardeal nu pôte să propage, ci numai unul care nu cunōşte din destul Ardealul şi popōrele sale, cum e dl Moritz, ori unul care are interes să bage zizanie între popōrele Transilvaniei, pentru-ca îndiujindu-le întră oaltă, el cu ai sei să pōtă pescui în turbure,

făcēdu-şi trebşōrele, cum va fi cel de la „Magyar Szó”. Prin asta voim să spunem, că Ungur adevērat nu credem să fie în stare să facă conaţionalilor sei astfel de propuneri, şi tot așa nici Sasul adevērat, pentru-că atât Ungurul cât şi Sasul din Ardeal ştie fōrte bine, că Romānul n'are veleităţi de cucerire ori estindere, ci numai de conservare şi de progresare pe teren economic şi cultural, o însuşire care ar trebui să fie imitată, ear' nu suprimată.

Romānul din Ardeal nuse întăreşte, dacă peste tot se întăreşte, prin acte de fōrtă, prin acte de nedreptate faşă de popōrele conlocuitoare, pentru-că bine se ştie, că el n'are nici o putere în mână, n'are de cât braşele sale muncitoare şi voinţa de fer de a se conserva naţionaliceşte cu ori-ce preţ.

Şi dacă numai cu atâtea e în stare totuşi să cucerēscă teren de la Unguri, cari au în mână întreaga putere de stat, şi de la Saşi, cari au avere, cultură, şi au administraţiă publică în mână lor, — cum adevăc se zice că ar cucerii, — atunci închinare ar trebui să i-se aducă din tōte părţile pentru acēstă rară putere de vieţă, ear' nu înduşmănire.

Credem deci că nu la duşmănie, nu la aliare unele în contra altora ar trebui să fie îndemnată popōrele statului nostru, ci la nobilă emulare pe teren economic şi cultural, întrecēndu-se unele pe altele, pentru-că numai așa le putem face să emuleze şi în iubirea de patrie, între ēndu-se, când va cere trebuinţa, unele pe altele în jertfele ce le vor aduce pe altariul țerii.

Intuiţiunea ca factor de învăţământ.

(Principiile intuiţiunii aplicate la predarea limbilor moderne).

(Cuvēnt de deschidere, rostit în conferenţa învăţătōrescă din cercul Braşovului, de Nicolae Sulică.

(Urmare).

Care să fie cauza că realizarea şi punerea în practică a unui principiu pedagogic atât de elementar — cum e intuiţiă — recunoscut şi accentuat deja de atâtea veacuri de toţi fruntaşii pedagogiei, s'a putut îndeplini abia acum în timpul din urmă după anevoioasa trecere de 300 de ani? Causa e uşor de găcit. Precum arta tipografică, așa dar' invenţiunea literilor mobile, a fost o adevērată revelaţie, care cu o fenomenală înţelă a făcut, ca cunōştinţele ascunse până atunci în manuscrise vechi şi rare şi în bibliotecile îngropate în colb ale celor câţiva iubitori de ştiinţe să iasă dintr'odată la ivelă cu o fōrtă irezistibilă şi să se împrăştie în tōte straturile societăţii şi în cele mai largi cercuri ale marelui public condamnat până atunci la robia neştiinţei, — tot astfel în anii din urmă numai progresele uimitōre şi extraordinare realizate în domeniul artelor tehnice şi grafice au fost acelea, cari au făcut, ca mijl cele de intuiţiune, acest vechiu şi just desiderat al instrucţiunii să se pōtă introduce în şcolă în numărul suficient şi în forma artistică cuvenită. Înflorirea neaşteptată a artelor grafice şi în legătură uşurinţa cu care se pot procura azi tablouri bine executate şi alte mijlōse de intuiţie indispensabile pentru şcolă, a redēşteptat în lumea pedagogică vechia convingere, că intuiţiă îşi are importanţa sa indiscutabilă, nu numai ca factor pedagogic indispensabil pentru însuşirea unei cunōştiiri temeinice şi fidele a obiectelor lumii din afară, ci şi ca factor artistic pentru

promovarea culturii estetice a tinerelor generaţiuni a se omului preste tot.

Intuirea mijlocită a naturii prin reproduceri artistice a fost cu drept cuvēnt considerată în tōte vremile ca un izvor nesecat de plăcere estetică, de inobilitare a inimei şi de recreare sufletescă. Astfel pedagogia mai nouă cere cu insistinţă, ca şcolă să ţină cont de rezultatele artelor tehnice şi grafice, să apeleze la produsele lor şi să caute a le introduce în învăţământ nu numai ca mijlōse întrebuiţate pentru îmbogăţirea intelectului cu impresiuni temeinice şi clare, ci şi ca preţioase mijlōse pentru cultivarea şi inobilitarea gustului estetic. Convingerea, că pe lângă desēmn, musică şi literatură frumoasă, intuirea de tablouri artistice executate înă are să facă parte în şcolă din acele mijlōse, cari ţintesc în primul rēnd educaţiunea estetică a elevilor, e fōrte veche. Deja filosoful Spenssipp, nepot de soră al lui Plato, şi urmaş al acestuia în conducerea academiei, a găsit cu cale a-şi împodobi şcolă cu tablouri artistice lu rate. Acelaşi lucru l'a cerut pentru şcolēle din timpul seu şi Montaigne, „pentru ca deodată cu cunōştinţele să se strecore în sufletul elevului şi seninătatea şi blāndeţă”. În veacul al 17-lea acelaşi lucru îl cere şi Comenius, ear' în veacul al 18-lea nobilul protector şi prietin al şcolēi Rochow. Convingerea despre valōrea şi importanţa estetică a intuiţiei se înrădăcinēază şi se generalizează tot mai mult întră pedagogii veacului al 19-lea, însă vechi dorinţă, ca educaţiunea estetică pe calea intuiţiei înă să se alătore ca o parte integrantă a scopului final ce l' urmăreşte astăzi şcolă, abia s'a putut realiza în zilele nōstre, tocmai în urma bogatei înfloriri accentuate mai sus a artelor grafice.

A introduce tablouri originale în şcolă în vederea învăţământului intuitiv şi a educaţiunei estetice e fireşte fōrte greu; cu atât mai uşor se pot folosi în şcolă reproduceri după tablouri bune. Importanţa artelor grafice pentru educaţiunea intuitivă şi estetică au recunoscut-o mai întâiu Englezii şi ei au şi cercat să aplice şi în şcolă rezultatele la cari au ajuns. Astfel acum 20 de ani mai mulţi prietini ai şcolēi s'au grupat într'o societate cu scopul de a esopera în copie pentru şcolă tablouri bune şi eftine. Exemplul bun a aflat imitatori. Ōneni iubitori de cultură şi înaintare atenţiunea şi-au îndreptat'o de la şcolă şi asupra masselor populare de rēnd. O febrilă activitate pentru popularizarea gustului artistic în straturile de jos ale poporului a desvoltat în Hamburg în anii din urmă Alfred Lichtwark prin numē ose prelegeri şi exposiţii de tablouri. Nisuinţele lui Lichtwark în curēd au fost îmbrăţişate şi de cercurile pedagogice din Hamburg, unde în 1896 se şi formēză o societate a învăţătōrilor pentru promovarea culturii estetice. Aceste mişcări de reformă n'au rămas isolate numai în oraşul Hamburg, căci noua mişcare a început să preocupe şi pe alţi mulţi pedagogi, artiştii, editori din alte părţi. După modelul exposiţiunei artistice din Hamburg se aranjēază acum exposiţii şi în alte părţi. Aderenţi noului curent s'au întrunit până acum în două mari congrese pentru discutarea problemei educaţiunei estetice prin intuiţie, primul ţinut în 1901 în Dresda, ear' al doilea în anul trecut în Weimar.

Tōte aceste nisuinţe au fost pornite din convingerea, că îndeletnicirea cu frumosul nu este un simplu mijloc de distracţiă sau un privilegiu al anumitor clase sociale, ci din contră, un postulat şi o necesitate firească, înăscută omului, necesitatea care se manifestēază cu putere elementară deja şi la popōrele necivilizate, întocmai ca şi la om în

anii copilăriei sale. Când copilul desemnēază figuri cu degetul în năsip sau mănjeşte păreţi cu conture fantastice de ōmeni, animale, obiecte, ear' ērna grāmădeşte ōmeni de zăpadă, nu 'şi satisface de cât o necesitate instinctivă: *instinctul artistic al omului*.

Cine nu 'şi aduce aminte la locul acesta de plasticul pasagiū, în care poetul Eminescu ne zugrăveşte căsuţa sērăcăciōsă a iubitei lui Călin.

„Sub icōna afumată a unui sfânt cu comanac Arde n' n candel' o lumină cât un simbur de mac, Pe-a icōnei policiōră busiog şi mint'uscă Umplu casa 'ntunecōsă de-o mirēsmă pipărată; Pe cuportal uns cu humă şi pe roşcōvii păreţi Zugrăvit'au c'un cărbune copilaşul cel isteţ Purceluşi cu cōda sfredel şi cu beţe în loc de labă. Cnm mai bine i-se şede unui purceluş de trēbă.”

Antropologia ne învătă, că podōba la om e mai vechiă de cât îmbrăcămītea. Cine a cetit tractatul despre educaţiune al marelui filosof englez Herbert Spencer, rēposat în anul trecut, îşi pōte aduce aminte, că filosoful englez îşi introduce tractatul său pedagogic tocmai prin constatarea, că îmbrăcămītea la început n'a fost o necesitate naturală a omului primitiv, întocmai precum nu este nici astăzi la omul sēlbatic. Îmbrăcămītea a fost la început un simplu obiect de lux, de gătēlă, impus omului primitiv de instinctul său estetic, de tendinţa înăscută de a păré cât mai frumos şi a se distinge prin podōba sa artificială.

Cât de desvoltat este acest instinct la popōrele sēlbatic de azi, ne spun exploratorii, cari afirmă, că sēlbatecul e în stare să se supună la muncile cele mai cumplite în schimbul unui neînsemnat obiect de lux, ca o brăţară, mărgele, etc. Aceiaşi sēlbatici suportă o temperatură estraordinară numai pentru-ca să 'şi pōtă împodobi corpul cu fel de fel de tatuaje.

Lucrul acesta îl ştim şi noi cu toţii, cari zilnic ne vedem cocōnele şi fetele supunēdu-şi une-ori la torturi barbare cu corsetul, talii strīmte etc. numai ca să apară mai svelte şi mai graţiose. Acesta este instinctul estetic al înfrumetării, care precum vedem, s'a conservat şi întră noi cu tōte progresele civilizaţiunei moderne.

În ziua de astăzi arta pōrtă un fel de timbru aristocratic, întră cât plăcerea estetică, gustarea operele de artă se pare a fi un fel de privilegiu al celor puţini aleşi ōmeni cu dare de mână şi cu cultură estetică. Lucrul se explică tocmai din faptul, că până acum s'a insistat prea puţin în direcţiunea desvoltării sentimentului estetic mai ales în şcolēle primare, așa dar' tocmai acolo unde îşi primeşte educaţiunea poporul de rēnd. Causale au fost fireşte anomalii economice şi culturale de până acum, două însemnate pedeci, cari în tōte timpurile au oprit şcolă în mişuina şi munca sa de înaintare. Înflorirea artelor grafice e chīămată, ca prin şcolă, şi anume prin accentuarea educaţiunei intuitive să deshidă porţile artei şi înaintea masei celei mari a poporului de rēnd. Aici e chemată deci în primul rīnd şcolă să-şi dee concursul său prin cultivarea conştienţiōsă şi consecuentă a intuiţiunei în învăţământ. Natura e liberă şi deschisă înaintea fie-cărui, de aici are să se inspire fie-care şi să 'şi câştige cunōştinţele cele mai temeinice. Celebrii pedagogi de la Port-Roial îşi ţineau lecţiile de regulă în natură liberă la umbra arborilor sau pe ţērmurii apelor. Unde nu putem consula de-a dreptul natura în scopul intuiţiunei directe, ne folosim de mijlōcele artificiale de intuiţie, ca reproduceri, tablouri, ilustraţiuni modele, copii preparate în miniatūră etc. La ce perfecţiune a ajuns astăzi

prepararea mijloacelor de intuiție pentru școală, a dovedit-o cu evidență expoziția celor mai nouă mijloace de învățământ și intuiție, aranjată în anul trecut în Viena în muzeul pentru arte și industrie în zilele de 5—26 April. Expoziția a fost cercetată și admirată de omenii de școală din toate țările, în primul rând din patria noastră. Prelegerile ținute cu aceste ocazii pentru publicul mare au dovedit, că mai ales schiopticonul e unul din mijloacele tehnice, chemat a aduce cele mai esecelente și mai multilaterale servicii instrucțiunii intuitive. Societatea *Urania* din Budapesta pentru popularizarea științelor și în legătură a gustului artistic prin reproduceri succese după natură și monumente de artă, se folosește exclusiv de schiopticon întru ajungerea acestui scop. „Asociațiunea pentru cultura și literatura poporului român” a avut ideea salutară de a imita exemplul societății *Urania*, și a procurat un schiopticon, cu ajutorul căruia a aranjat deja mai multe prelegeri populare cu proiecțiuni. Că ce minuni se pot face cu acest aparat relativ destul de eficient, dovadă e interesul și însuflețirea, cu care au fost întinplinate aceste prelegeri de poporul nostru.

În școală serviciile unui astfel de aparat, cum este schiopticonul, sunt neprețuite. Nu se poate o ilustrare mai vie și mai intuitivă a prelegerilor de istorie, literatură, geografie, fizică, geometrie, ca proiecțiunile cu un bun schiopticon.

Mi-se va reflecta că teoria aplicării celor mai nouă mijloace de intuiție în învățământ e frumoasă, ba chiar sublimă, dar' la noi realizarea ei e cam anevoioasă din cauza situațiunii materiale nu tocmai splendidă a școlilor din patria noastră, la confesiuni, ca și la stat.

(Va urma.)

Din Brad.

Adunarea generală a „societății pentru crearea unui fond de teatru român”.

Ținută în Brad de la 15/28—17/30 August 1904.*)
Brad, 4 Septembrie n.

Seuză, domnule Redactor! Pe lângă cea mai ferbinte dorință de a vă ține în curent cu tot ce se petrece la adunarea generală din Brad, și astfel a satisface invitații dvăstre, din lipsa de timp fizic mi-a fost peste putință.

Nici acum nu pot prezenta un raport destul de amănunțit, parte fiind-că nu știu de unde să încep, parte fiind-că încurg încă sume, se înscriu încă binefăcători ai măreței instituții, ca și când nimeni n'ar voi să lipsească dintr-o cei buni. Și îmi și răsună încă în urechi accentele frumoase, sunetele vesele ale violinei și cântărilor și vorbirilor, ved încă ilustrații și simpaticii oșpeți, de cari nici-când n'a vădit Zarandul atâția de odată.

*) Fiind-că raportul acesta, primit de la corespondentul nostru permanent din Brad, conține amănunte asupra cărora corespondentul de ocazie nu s'a estins în raportul publicat în numărul premergător al ziarului nostru, aflăm de consult a reveni asupra faptelor serbării românești din Brad și dăm loc și acestui raport, mai complet de cât cel din numărul trecut.

Redacțiunea.

FOIȘORĂ

Din cronica parohiei gr.-ort. române a Mănăsturului-unguresc.

De Gavril Hango, preot.
(Urmare.)

După el în anul 1847, 1848 și 1849 a urmat curator *Simion Condor*, despre care se zice, că pe lângă administrarea banilor etc. în anul 1847 a podit casa preoțescă și a făcut scaune în școală, ear' cu privire la socotelile din 1848, că „să mai făcu cheltuială cu mergerea la 15. Mai la adunarea dela Blaj — ca la 30 fl. v.”, rămânând el el datoriu bisericii cu câteva sute de fl. ca rest de casă când și-a dat socotela la sfârșit. Sub dînsul biserica a suferit mari pagube materiale, căci silit de împrejurări a primit fără știrea preotului mai multe sute de florini bani kossuthisti, cari după suprimarea revoluțiunii ungurești perden-du-și valoarea, earăși fără știrea parohului i-a dus la Cluj de i-au ars, fără să spună, că formează avere bisericească. Altă pagubă a fost, precum zice cronicariul, că „dădurăm clopotul rășcanilor (prediul Rîșca-filie la Mănăsturul-unguresc) pe sama aladalomului kossutan să

Ear' când reprivesc asupra săptămânilor premergătoare adunării generale, cu mișcare febrilă din fie-care casă, familie, inimă curată din Brad; când ved însuflețirea demnă pentru cultura națională, mi-se pare că ce a fost a trebuit să fie!

Și totuși, când vin să dau în lumea largă chipul zilelor festive trecute deja, mă aflu în perplexitatea, în care mă aflu în carnevalul anului 1885, când la invitarea șefului meu de birou, fericitul protosincol Nicanor Frateș, trebuia să pregătesc pentru colonele „Telegrafului Român” o recenziune despre balul reuniunii femeilor române din Sibiu.

Nu știam de unde să încep!

Nu știu nici acum. Și nici n'ași începe de ași ave darul ilustrului *Sorocovă*, ci ași plămădi un tom de „*Clipe de recreațiune sufletească*” din suvenirile verei anului 1904. Atât de măreță, atât de sublimă a fost adunarea din Brad cu precedentele și urmările ei, pe cari eu mi-le închipesc deja ca realitate.

Fiind astfel starea mea sufletească — emoționată — permiteți-mi să intru în rem, barem în general, rugându-vă de acum, să-mi permiteți a vă întregi raportul cu date speciale, rînd pe rînd, despre tot ce s'a petrecut.

Demnul president *Iosif Vulcan* și simpaticea domnă au venit de cătră apus, Arad, cu trenul, dimpreună cu membrii comitetului *E. Ungurean* (Timișoara), *V. Goldiș* cu domna (Arad), însoțiți de vrednicii bărbați *Dr. V. Branice*, *Dr. G. Dobrin* (Lugoj), *P. Călcunariu* (Orșova), *Dr. Iancu*, *Dr. Suciu* (Arad), *Dr. Grozda* (Buteni), *N. Hențiu*, cel pururea vesel (Seliște), și alți mulți și numeroși. Vicepresidentul *V. Onișu* și secretariul *Dr. I. Blaga* (Brașov), *Petra-Petrescu*, cassariu, și alții au venit la amîzi de cătră sud, de la Deva. Cesti din urmă dimpreună cu comitetul aranjator din Brad și numeroși oșpeți în frunte cu protopresbiterul *V. Damian* au întimplat pe presidentul societății și pe oșpeții sosiți la gară Sâmbătă seara la 7 ore (14/27 August).

După salutări reciproce izvorite din inimi curate și după încuadrarea oșpeților pe la familiile ospitale din Brad, a urmat seara de cunostință la „Central”.

Oșpeții au fost salutați de stăpânul casei, profesorul *St. Albu*, căruia i-a răspuns presidentul. De la cele exprimate până aci vedeam zorile unor serbări strălucite, închinat cultului național.

Duminecă dimineața s'a ținut serviciu divin în biserica gr. ort. din Brad. De ar fi fost biserica de trei-ori așa de spațioasă, totuși n'ar fi fost în stare să cuprindă pe toți oșpeții și tot poporul evlavios. Biserica ticșită de public era încunjurată de lume și pauze. Liturgia a celebrat-o protopresbiterul *V. Damian* cu preoții *V. Popoviciu* (B. Csaba) și *P. Rimbaș*, și diaconul *E. A. Joldea* (Halmagiu). Cântările liturgice le-a cântat corul studenților sub conducerea învățătorului *M.*

facă tunuri, aciasta însă fu pagubă — „, sigur, și acesta de silă.

Cu privire la evenimentele petrecute în acesta comună în a. 1848, cronicariul preot *Ioan Condor* scrie următoarele:

„Intr' acesta an vinind slob zenia, au sârbat acea prăznuire cu mare pompă, vin la săteni de 24 fl. v., muzică au avut într'o zi toată ziua, în turn au fost patru feciori cu 4 piștoale, la începutul liturgiei au dat salve cu iale odată, iară la vengie altă dată, și la Axion și la sfârșitul liturgiei — așa s'au săvârșit celebratul s. liturgiei într'u cinstea împăratului cu Imnul, iarăși într'u cea onore, la acest prăznic luă parte popa magiar *Nagy Farkas* cu câțiva poporeni. Destul, că ei magiarii de și luă parte la sciaștă sărbare, era foarte năcăjiți pentru ce pe turnul nostru nu văl-făia stigul uniunii. Totuși laudă Domnului, că prin purtarea de grijă alui Dzeu rămasă-răm în viață, de și eram la arătare cătră ei, inima adora pe împăratul legiuit. Intru acest an să aredică aicia Garda națională (örseğ) numită, la care pentru frica avută la jumimea română a să împreuna cu ei — și parochul românesc *Ioan Condor* căută a primi starea de alhadnagy și *Nagy Farkas* iară de fôhad-nagy — aci apoi să schimbă bucuria în cea mai mare plâns și supărare. Parochul *Ioan*

Stola, frumos, plăcut, evlavios. S'a făcut pomenirea fericitilor fondatori și binetăcători ai societății și s'a cuvîntat poporului, trezindu-i-se conștiința de sine și îndemnându-se să sprijinească instituția teatrului național, merit a nobilita inima, a forma caractere firme și a ne apăra limba și viața națională.

*

Din biserică ne-am dus la ședința I în sala de gimnastică, spațioasă și decorată cu frunză verde de stejar și tablourile: *M. Sale* regelui *Francisc Iosif I*, a arhiepiscopilor-metropoliti *Andreiu*, *Miron* și *Ioan*, mecenatului *Gozsdu* și popului *Iosif Bașa*.

Public numeros și ales asistă din Brașov, Arad, Lugoj, Oradea-mare, Beiuș, Orșova, Seliște, Abrud, B. Csaba, Gyula etc. și o frumoasă cunună de tinerime studioasă. Deva, capitala Hunedorei, a fost salvată prin funcționarul *Ardeleanu*, ear' Orăștia prin salutul trimis de preotul *I. Moș* de la Cluj, unde și face pedepsa dictată într'un proces politic.

Presidentul deschide adunarea cu discursul, care Vi-l'am trimis deja espres. Frumos... trist... dar' adevărat discurs. Zbiciuește fără cruțare scăderile sociale, culturale și ale vieții publice și îndemnă la idealism, la jertfă, la muncă pentru mărirea națională. Cetescă și recetescă 'l fie-care român și mediteze asupra adevărilor, ce cuprinde. N'ar fi bine să fie glasul celui ce strigă 'n pustie. Să nu strige 'n zădar!

*

După deschidere urmăză constituirea. Zeloșii *Vasilie Goldiș* și *Dr. Iosif Blaga* se proclamă secretari. Apoi salutul zarandeniilor prin profesorul *Dr. P. Opiș*, care conștii de jertfa materială, ce o va depune Zarandul pe altariul teatrului național, rîgă societatea să 'i înroleze într' muncitorii pentru realizarea mărețului ideal cultural național scris pe drapelul ei. Directorul gimnasial *G. Părău* salută în numele „Asociațiunii”, ear' presidentul mulțamește ambilor cordial. Imdată apoi rostește presidentul un frumos discurs în memoria fericitului *Dr. Iosif Hodoș*, primul president al societății, scoțînd în relief meritele marelui bărbat pe toate terenurile vieții publice. Discursul e primit cu reverință, devotament, pietate și aplause. Discurs vrednic a fi cetit și recetit.

*

Urmăză alegerea comisiei: I. cea pentru *cenșurarea raportului general*: *Vasilie Damian*, *Dr. V. Branice*, *St. Albu*, *Nic. Hențiu* și *Dr. I. Radu*; II. cea pentru *cenșurarea raportului casei*: *Dr. G. Dobrin*, *P. Rimbaș*, *Dr. Grozda*, *I. German* și *N. Borza*, III. cea pentru *înscirierea de membri noi*: *Dr. I. Papp*, *Alex. Draia*, *Dr. P. Opiș*, *Dr. I. David* și *Ad. Daman*, cari vor raporta în ședința II.

*

Urmăză citirea disertațiilor. S'au anunțat următoarele:

1. *Infînțarea gimnasiului din Brad*, de *Dr. P. Opiș*.

2. *Câteva amintiri de la școlile din Brad*, de *E. Hodoș*.

3. *Despre gust*, de *Dr. Iosif Blaga* și

4. *Biserica și Teatru*, de *Dr. V. Branice*.

Presidentul invită pe dl *Dr. P. Opiș* să cetescă disertațiunea sa. Disertantul pe baza actelor arată sbuciumările inteligenței zarandene dintr' anii 1860—1869, conclucrarea *Marelui Andreiu*, *Hodoș*, *Frâncu*, *Baș* într' infînțarea g'mnas'ului, nobila jertfă a zarandeniilor pentru întemeierea fondului gimnasial și interesul publicului român față de acest foculariu al cultului național din Valea-Crișului-Alb, introducînd publicul ascultător în toate amănuntele posibile în timp de peste 1 oră, referitoare la gimnasiu.

Disertația a fost ascultată cu interes și autorul aplaudat. Se va publica în „Familia” și Anuar.

Dovadă, că cauza gimnasiului nostru e atât de fiercărui român. Se apropie timpul, când fiii vor trebui să se arete vrednici de părinții lor.

Cu aceste ședința I s'a terminat la orele 2 1/2.

*

La 3 ore d. a. s'a început banchetul în „Central”. De față erau 125 oșpeți, toți români afară de protopretorul *Krasznai Oliver*, directorul *Fried. Menking* de la „Societatea de mine 12 apostoli din Ruda” și comerciantul *Abraham*.

A decurs în dulce desfătare, plin de toate amuzante.

Presidentul a închinat pentru *M. Sa* regele *Francisc Iosif I*, căruia îi datorim toate instituțiunile culturale. Protopresbiterul *V. Damian* pentru presidentul *Vulcan* și societate; directorul *Onișu* pentru zarandeni și comitetul aranjator; *I. German* pentru comitetul societății; *E. Ungurean* pentru avuție și cultură, — bazele progresului unui popor; *V. Goldiș* pentru reînvierea poporului român și înaintarea lui; *V. Boneu* pentru administrația politică; *P. Călcunariu* pentru fapte, în urma cărei vorbiri s'au încasat 74 cor. pentru fondul de teatru, apoi *Dr. I. Suciu*, *N. Hențiu* etc. Banchetul s'a ridicat la 5 ore.

*

Curînd după banchet s'a deschis expoziția în edificiul gimnasial. Damele din Brad au espus mai multe lucruri frumoase, pregătite de femeile zarandene. Se aflau și lucruri vechi dinainte de 48, de-și au lipsit multe chiar din comunele vestite în ale lucrurilor de mână. Astfel n'm observat nici un obiect din Buceș, Ribița, Rîșca. Se par a fi dormit de astădată. Expoziția servește spre onore damelor române din Brad.

*

La 9 ore seara a urmat concert și teatru. S'au cântat piesele „*Resumet de la Crișana*” și „*Resumetul Ardealului*”, ambele compoziții de ale lui *I. Vidu*, cântate de corul studenților din Brad condus de *M. Stoia* cu pricepere și acurateță.

După concert a urmat teatru. Piesa „*Aur*”, dramă în 4 acte de *C. Hodoș*, d.-și

Condor văzînd cele mai mari clevețe asupra împăratului, își dede dimisia de slujba sa, pentru care lucru publicul magiar îi amenința cu plumb; totuși Dzeu scuti nația și poporul nostru, dimpreună cu s. biserecă, de și fugăream într'u acest an, nimic pagubă s. bisericii nu i s'au întîmplat.”

De însemnat, că în comuna scēsta Magiarii sunt în mare majoritate față de Români, și așa nu e mirare, că Români au trebuit să jöce jocul ursului, pentru-ca să și pötă scăpa averea și viața, neavînd nici arme cu ce să se pötă apăra față de revoluționarii înarmați.

„Tot în corătoriia acestui corator — continuă *Cronica*, — în anu 1849, 4. Iuliu, fiind adunat consistoriul eclesiastic, fők. *Condor* *Simion*, *Crișan Pașc*, *Goia Vasilie*, *Popș* *Ioan*, *Ranta Teodor*, *Roșca Onuțiu*, *Ranta Danil*, *Zirbo Vasilie*, *Todericiu Onciu*, *Zirbo Andreiu*, *Zirbo On*, *Condor Vila*, *Goia Petru*, *Colda Simion*, *Gițea Petru*, *Muntean George*, *Dan Onuțiu* și *Dan Mihai*, acești mai însemnați membrii consistoriali cu înțelegerea a toată obștea au luat jalba parochului *I. Condor* despre aceea, cumcă mai vreau unii din poporeni a plni acea puțină simbrie preoțiască, adecă 8 copuri de bucate și ziua de lucru; ba unii din protiva lucră, ca dacă l aruncă sau chiamă la lucru vara, zice: voi

plăti eu bani, și așa să amănă până iarnă; atunci de voe de nevoe dă, sau plătește: coasa cu 40 au 50 cr., secerea cu 15 au 20 cr. — Așa în privința acestui lucru să hotărăște vesnic, ca ori care om (de vreme ce nimenia dela acasta puțină dare nu-i sco) după ce să va chema prin sfăt sau altcineva spre implinirea acești dări, fără nici o mîntuință ori care să margă, de cumva stările împrejur nu l'ar erta pe acel om în vremea lucrului, să plăteasca așa precum va umbla lucrul în sat; iară de altmîntrelea de va amăna până iarna, să plătească îndoit; de pildă: cel sărac n'are ce plăti ziua de lucru, cuată a merge să luere, — dar apoi drept este cel ce-i gazdă să rămână pe iarnă, apoi tot așa ca vara să o plătească? aciasta nici Dzeu nici omenimea nu vrea; așa cel ce va plăti iarna să o plătească îndoit, de vreme ce el și-au lucrat pe a sa smă cu spor nerămînându-i lucrarea înapoi, dar săracul au plinit în locul său de au ajutat pre preot a nu rămănea sărac și îndărăpt cu lucru. A iasta dare de mână noi mai sus scriși o întărim, și pentru mai mare încredere și de cătră scaunul protopopăș; să întărește și să lasă în loc spre strănă p'z're. *Grigoriu Gal*, protopop.”

(Va urma.)

grea, a avut succes deplin. Diletanții s'au dovedit de actori probați. Au stors admirația chiar și a publicului pricepător în ale teatrului. În deosebi Ana (dșora O. Omet), Maria Cozma (dșora R. Costin), Ion Bisorea (Dr. I. Radu), G. Nistor (dl F. Bontescu) ni-au cauzat mari desfătări artistice.

În fine Z. Bărsan, bursierul fondului de teatru, a declamat *Doina* de G. Coșbuc, și *Strigoi*, cu destulă artă și pricepere.

Pe la 12 ore s'au terminat serbările zilei I, pe care a legat-o de ziua a II-a măiestrul taraf a lui *Tiuțu* din Abrud.

Ziua a II-a nu-i inferioară celei I.
(Va urma). Dr. P. O.

Revistă esternă

Conflictul Franciei cu Vaticanul. Semioficiosul „*Matin*” raportează în numărul de Sâmbătă, că ministrul-president Combes pregătește un proiect de lege despre deservirea dintr-un stat și biserică. Conform proiectului, statul va ceda bisericii în mod interinal usufructul clădirilor și pământurilor bisericesti.

Actul despre abdicarea episcopului Geay, trimis din Roma, a sosit deja la guvern și a fost luat la cunoștință.

Incoronarea de la Belgrad. În capitala Sârbiei se fac deja pregătirile pentru încoronarea regelui Petru și în vederea acestui eveniment e convocată pe 18 Septembrie dieta, pentru a se prezenta corporativ la actul încoronării. Poporul însă nu se prea în-sufletește de încoronare, fiindcă e prea costisitoare — zice el! Cum spune o corespondență din Belgrad, pretutindenea se pot auzi printre popor plângeri, că familia regală costă prea mult țerei. Milan și Alexandru Obrenovici încă au costat mult, dar n-au noul rege nu s'a făcut poporului contribuente nici o ușurare, cu toate că radicalii i promiseau reducerea dărilor și alte ușurări de sarcini publice dacă vor ajunge ei la putere. În loc de ușurări, regele și pune în sarcina poporului întregă nemutenia, ține pentru prințul moștenitor doi instructori și pentru prințul Alexandru (al doilea fiu) alți doi, și preste tot educația prinților e prea scumpă, — după judecata poporului. Astfel, amăgind, de tot indifferență față de festivitățile încoronării, în cari nu vede altceva decât sarcini noi pe umerii sei.

Răsboiul din Asia. Oștea lui Kuro-patkin e încă tot în preajma liniei ferate în apropiere de gara Jantai, unde după retragerea de la Liaoiang și aținuse calea generală Kuroki cu armata a treia japoneză, care zi de zi capătă întăriri și a luat poziție în semicerc față de oștea rusă. Luptele, deoparte pentru deschiderea căii de retragere, ear' de altă parte pentru împedarea retragerii, decurg cu mare înverșunare. Un corp de armată din oștea rusă încearcă să alăture și să evadeze din linia de cernire, dar a fost respins cu mari pierderi.

Din Macedonia. Bandele insurgenților continuă mereu a da semne de viață; zilnic vin știri despre ciocniri cu trupe turcești și despre terorizarea populației spre a o căștiga pe partea lor. Cea mai nouă ciocnire s'a întâmplat în districtul Prilep (vilajetul Monastir), în care a fost înfrânt și conducătorul bandei (Dracolev, fost învățător bulgar). La cei căzuți în luptă s'au găsit multe scrisori compromițătoare, ear' unul era îmbrăcat în uniformă de locotenent bulgar.

Pentru urmărirea bandelor s'au înființat trei batalioane de vânători, fie-care compus din câte opt sute de inși.

În Serbia-vechiă, cum raportează o telegramă din Belgrad, e adevărată anarhia. Făptuitori necunoscuți au ucis săptămâna trecută cinci Serbi fruntași. În Mitrovița un alban-z a bătut cu ciomag pe comandantul militar Samsi pașa în ziua mare, pe stradă. Din toate acestea populația sârbă deduce că albanezii se pregătesc de o răscălă nouă.

Asociațiunea la Timișoara.

Rugare în interesul Asociațiunii.

Prin presa noastră am făcut cunoscut publicului român, că „*Asociațiunea* pentru literatură română și cultura poporului român” va ține adunarea sa generală în anul curent la 21 și 22 Septembrie în Timișoara, — deci înainte de adunarea generală venim în interesul *Asociațiunii* cu o rugare de carte trebuie

Fie-care român și titular de carte trebuie să fie convins, că dacă noi nu vom sprijini instituțiile noastre culturale, acelea de nime nu vor fi sprijinite, — fie-care român și titular de carte trebuie acum să știe, că instituțiile noastre culturale nici-când n'au avut așa mare lipsă de sprijin material, și că noi nici-când n'am fost așa de avizați de a ne apăra și susține cultura noastră națională, ca acum; deci presupunem, că fie-care român, cât de puțin pătuns de iubirea neamului său, trebuie să se simtă obligat a sprijini și materialmente instituțiile noastre culturale și prin acesta a conlucra la promovarea culturii noastre naționale.

În acest scop ne adresăm deci către toți românii, femei și bărbați, ca să binevoască a se înrola într-o sprijinitorii *Asociațiunii* și a se înscrie de membri.

Membrii *Asociațiunii* sunt: *fundatori*, cari solvesc odată pentru totdeauna 400 de cor., *pe viață*, cari solvesc odată pentru totdeauna 200 de cor., *ordinari*, cari solvesc o taxă anuală de 10 cor., și *ajutători*, cari solvesc o taxa de 400 și cea de 200 de cor. se poate solvi odată ori în 5 rate anuale egale, spre acest scop subscrierul comitet a pregătit documente, cari se pot cere și prin poșta de la membrul comitetului, dl Romul Cărbăș director de bancă în Timișoara; — prima rată, adică a cincina parte a sumei subscrise, împreună cu obligațiunea subscrise sunt a se trimite până la adunarea generală la adresa dlui Cărbăș.

În înțelesul statutelor *Asociațiunii* membri pot fi și femei, cari exercităz toate drepturile în mod egal cu bărbații, deci au și dreptul de vot; — numărul cel deiecare se dă al membrilor de sexul deiecare ne deiește cu deosebire a ne adresa către damele române cu rugare, ca să se înscrie de membre la *Asociațiunea*, ca prin această să arătăm, că și femeia română conlucra la promovarea culturii noastre naționale și că și noi știm a da femeii române onoarea cuvenită.

Timișoara, la 1 Septembrie 1904.

Comitetul aranjator.

NOUTĂȚI

Serbătorea familiei Pușcariu. Cum anunțaserăm în numărul penultim, membrii familiei Pușcariu: frații, fiii și numeroșii nepoți ai Ilustratului Sale Ioan cav. de Pușcariu, septemvir în pensiu și membru al Academiei Române, s'au întrunit Duminică la Bran spre a celebra pe seniorul familiei la prilejul aniversării a 80-a a zilei sale natale. A fost o serbă ore frumoasă și rară, începută cu ascultarea serviciului divin în biserică din Sohodol (locul nașterii dlui cav. Pușcariu) și continuată apoi în Bran la casa jubilarului. La masă, în jurul mesei ocupau loc cincizeci persoane aproape tot membri ai familiei, și al arhiepiscopului de Iași, care a fost însoțit de arhiepiscopul Dr. Ilarion Pușcariu, accentuând deosebi dragostea cu care jubilarul a știut să țină la oaltă și în bură amănunte pe membrii familiei, ei unul dintre nepoți a dedicat jubilarului o frumoasă odă. S'au întrunit la această frumoasă serbare rubeniile din Bran, Sohodol și Jur, Brașov, Sibiu, Budapesta, România și Egipt (din Alexandria fiul jubilarului, consul ces. și reges). În decursul mesei au sosit numeroase telegramme de felicitare de la amicii și stimulatorii jubilarului.

Moștenitorii german — mire. Telegrama oficială din Berlin raportează că prințul *Vilhelm Frideric*, moștenitorul tronului Germaniei, s'a fidațat cu principesa Cecilia Augusta Maria de Mecklenburg-Schwerin, sora mare-ducelui domnitoriu *Frideric III* de Mecklenburg-Schwerin. Mireasa e de 18 ani, mirele de 22.

Himen. *Alexandru Ciocag*, absolvent de teologie, și *Maria Berințan* anunță serbarea cununiei lor, care se va ține Joi în 15 Sept. st. n. a. c. la orele 4 p. m. în biserică gr. or. din Cărbunari.

Pentru catedrală. Cu lista parohiei *Paloș* (tractul Cohalm) au intrat la colecta pentru zidirea catedralei următorii contribuitori: Ioan G. Ciocanea 10 cor.; Lazar Farșă 5 cor.; George și Paraschiva Iambur, Pantelimon Nicula, Maria G. Stancu, câte 2 cor.; Tănase Grăpă, Ioan Rusu, George Sisala, Ioan Iosif Stancu, Lasu Tema, Elena Toma, George Ardeale, George Cernea guster, George D. Cernea, Nicolae Dănilă, George Fătu (nr. 7), Nicolae Aldea junior, Nicolae Aldea senior, Nicolae Romaniță, câte 1 cor.; de la mai mulți credincioși cu contribuiri în sume sub o cor. 7 cor.; din colecta de bucate 44 cor. 14 fileri. De tot 86 cor. 14 fileri.

Răspuns demn. „*Budapești Hirap*” povestește în numărul de Sâmbătă, că în cursul sezonului de scaldă „un funcționar de rang înalt de la administrație” abătându-se pe la băile din Tușnad și văzând că în restaurant este și cartea de bucate românească, a înfruntat aspru pe ardeșul restaurantului și l-a amenințat că va interveni să i-se deie licența de crismărit dacă nu cassăza imediat cartea de bucate românească. „*Acăsta totuși e prea mult! Suntem dör în Magyarorszag, ce caută deci aici cartea de bucate valahă?!*” — ar fi zis dumnealui Ardeșul, de temă să nu-și părădă licența nu a mai dat carte de bucate și în limba română, ci numai ungurească, ear' urmarea a fost, că din cauza acesteia mai multe sute de oșpeți români au părăsit băile. — Vrednic răspuns șovinismului suchiat! Așa ar trebui să se facă pretutindenea.

Grindină. Vineri după amiază a fost pe la Turda povezi mare împreună a curs timp de peste jumătate de oră, ear' Sâmbătă seara timp de mai multe minute a bătut grindină pe la Bod (Brașov), acoperind cu strat gros de ghiață hotarul dintr-o Bod și Săpetru pe întindere de doi kilometri și făcând pagube deosebi în varză și în năpă de zahar.

S'a supus superiorității sale canonic. Episcopul Geay, despre care atâtea s'a scris în legătură cu conflictul dintre guvernul francez și scaunul papal, în cele din urmă s'a dat demisia din postul de episcop, și astfel — după cum e informat „*Giornale d'Italia*” — senatul disciplinar („*sanctum officium*”) va sista procedura contra lui, declarând că prin abdicare au încetat motivele cari necesitaseră disciplinarea.

Zăpadă. Din Ig'au se rapotează că în zilele din urmă temperatura a scăzut așa de mult, în cât ploia s'a schimbat în ninsoare, acoperind cu strat gros de zăpadă munții și dealurile din împrejurime.

O nouă școală de agricultură. Ministrul ung. de agricultură s'a hotărât să iese în administrarea ministerului școala populară superioară de agricultură, în care se deie tinerimei cunoștințe agronomice amănunțite referințele economiei de câmp din Secuime și acomodate economiei mai mici. Școala va avea și internat și se va deschide încă în decursul anului curent. Pentru conducerea ei e destinut profesorul de agronomie *Frank Bödg*.

Zece mii de zidari — fără lucruri. Grevele necontente, cu cari lucrătorii din Budapesta se Trudeauau să stărcă de la întreprinderii de clădiri s'au sâmbrie tot mai mare, săptămâna trecută au dus la un rezultat pe care sigur că ei l'au așteptat mai puțin. Întreprinderii s'au organizat și declarându-se solidari în acțiunea de apărare contra grevelor s'au pus și ei în grevă: nu mai încep nici o lucrare de clădire, ear' pe cele începute le-au sistat Sâmbătă seara, dimițându-și fie-care lucrătorii și spunându-le că nu mai este de lucru pentru nimeni. Astfel zece mii de lucrători zidari (zileri) din Budapesta sunt rămași fără nici un iavor de câștig pentru traiul lor și al familiei lor.

Ucis de fulger. Lucrătorul *Stefan Holli* de la fabrica de ferării din Hunedóra, săptămâna trecută a plecat să intre în lucru la sanatoriale ce se clădește în Geogiu. Pe cale l'a ajuns o ploie în apropiere de Cristur, după încetarea căreia un trăsnet a lovit în căruța cu care călătoria și l'a ucis. Soției lui și mănătorului nu li-s'a întâmplat nimic.

Di Iuliu Bardoșy, inspector r. de școli pens., dăruiește fondului de 20 fileri al „*Reuniunii*” adalilor români din Sibiu”, pentru acurarea unei case cu hală de vânzare, a-nume în amintirea serbătorei împreunate cu depunerea jurământului de sublocotenent în reg. 34 de artilerie din Brașov a fiului său *Coriolan Bardoșy*, fost academic militar-technic în Viena, suma de 5 cor.

La același fond au mai dăruit *Vasilie Orăsan*, paroch (Sân-Iacob), 2 cor.; *Vasilie Ferghete*, paroch (Dănc) și soție-sa *Maria Ferghete* n. Ghuran, ambii 2 cor.; *Iosif Olariu*, învățător, *Gurasada* și nepotul său *Silviu Rusu*, stud. în clasa II gimn. (Sibiu) și *Augustin Cupșa*, cleric curs. II, fie-care câte 20 fileri.

Faliment cu pasive de treizeci milioane. Banca „*Peciatkin și Soțul*” din Jekaterinburg, care avea filiale și în Cazan și în Nisni-Novgorod, a dat faliment cu pasive de treizeci milioane de coroane (10,104,525 ruble). Falimentul a provocat mare panică deosebi într-o clientelă cu depuneri mai mitite. Probabil că și alte firme vor fi interesate la acest faliment, de-aceia firma „*Peciatkin et Comp.*” făcea operațiunile mari (reclutatul din Nisni-Novgorod era de câte zece milioane de ruble).

Unsprezece morți. Se raportează din Montreal, că în provincia Quebec în apropiere de Richmond s'au ciocnit două trenuri, pe urma căreia unsprezece călători și-au pierdut viața, ear' douăzeci și cinci au fost răniți grav.

Apel.

Cu datul 21 Ianuarie 1904 nr. 387 Bis. 1904 Preaenerabilul Consistoriu arhiepiscopescan a aprobat planul împreună cu prelmisierii de spese pentru edificarea unei noi biserici în comuna noastră *Cunța*, tractul protopresbiteral al Mercurei, în urma căreia s'au și început lucrările pentru edificarea unei case corăspunzătoare lui Dumnezeu.

Mijlocele, din cari s'au biserica se edifică, sunt parte fondul nostru bisericesc, parte repartuția după clasă aruncată pe toți creștinii comunei noastre.

Apropiindu-se lucrările de terminare, ear' puterile materiale aproape esaurite fiind, credincioșii noștri de aici au autorizat pe subscrișii a apela la binevoitorii sprijin al tuturor binefăcătorilor de ori-ce stare și pozițiune din arhiepiscopescan noastră, rugându-i să binevoiescă a ajuta această întreprindere salutară cu dinariul lor ori-cât de modest.

Onorații preoți sunt rugați a aduce această a noastră rugare la cunoștința popoarelor lor, îndemnându-i la jertfe, având ajutoarele împreună cu listele a le trimite la adresa oficiului parohial gr.-or. până în 60 de zile.

Cunța, la ziua Adormirii Născătoarei de Dzeu 1904.

În numele comunei bisericesti:

Stefan Morariu
paroch, pres. com. par.

Ioan Oancea
not. com.

Ioan Ordean
epitrop I.

George Turian
epitrop II.

Oficială. Preoții cari nu și-au ridicat încă competențele întregirii de la stat a dotațiunii preoțești, sunt recercați să și trimită cuitanțele la oficiul cassei arhiepiscopescan în timpul cel mai scurt.

Cărți și reviste.

„*Carte de cetire și gramatică magiară*”. A eșit de sub tipariu ediția a treia din „*Carte de cetire și gramatică magiară pentru școle populare cu limba de propunere română*”, de Dr. A. Schullerus și I. Popovici. Partea I. (Editura lui W. Krafft în Sibiu, prețul 50 fil.). Editorul a satisfăcut cerințelor concludului sinodal nr. 119 din 1903, tipărind cartea această în tipografia arhiepiscopescană.

Posta redacției.

Bacifalu. Nu prea înțelegem ce dorești să știi: dacă e bine ori nu e bine să se facă așa cum ne scrii că e obiceiul pe acolo? Formulăză mai precis întrebările și le înaintăză superiorității, care va studia bine chestia și va da îndrumările de lipsă. Pentru discuția în publicitate nu sunt acomodate astfel de chestii.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinși profesori și medici ca remediu eminent contra:

ca bronhită acută, tusă convulsivă, lăturăză tusa și flegma, și face să înceteze asudorea de nopte. În urma gustului și mirosului său plăcut se ia cu plăcere cu 4 cor. sticla. Cumpărătorul să fie atent, ca fie-care sticlă să fie provăduță cu firma următoare:

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveția).

morburilor de plămâni, afecțiunilor organelor de respirație, mai ales este recomandat convalescenților după influență.

Promovează apetitul și face să crească greutatea corpului, de creștinii. Se capătă în farmacia de copii. (216) 6—52

[265] 1—3

Arlejtés.

A nagyszabeni m. kir. állami elmegyógyintézet részére az 1904/5. évre szükséges 2200 köbméter bükk tűzifa szállításra ezzel pályázatot hirdetek.

A vállalkozni szándékozókát felhívom, hogy a magyar nyelven szerkesztett, 1 koronás bélyeggel ellátott ajánlat mellé a szállítási érték 5% át csatolva, **flyó évi szeptember hó 17-én, délelőtti 11 óráig** alólrott helyen nyujtsák be.

Az árlejtési feltételek a „Budapesti Közöny” idei 1911, 192. és 193. számában olvashatók, vagy az intézeti gondnok irodájában megteudhatók.

Nagyszabeni, 1904. szeptember 3-án.

A. m. kir. állami elmegyógyintézet igazgatója.

Nr. 69/1904.

[261] 3—3

Publicare de licitațiune.

Comuna bisericească din Poplaca, protopresbiteratul Sibiiu, va da în 8/21 Septembrie a. c. la 2 ore p. m. prin licitațiune publică minuendă în întreprindere edificarea unei școle nouă, conform planului și preliminarului de spese aprobat de vener. consistoriu nr. 4914 școl. dto 13 Maiu 1904 în sumă de 31.541 cor. 81 fl.

Întreprinzătorii cari vor reflecta la această întreprindere au a depune vadiu de 10%, ear' minus-oferentul va fi îndatorat a depune cautiunea recerută în bani gata sau în hârtii de valoare.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare se află și se pot vedea până la ziua licitării la oficiul parohial gr. or. din Poplaca.

Poplaca, în 18 August st. v. 1904.

Pentru comitetul parohial:

Coman Baca
president.

Oprea Olarin
notar. comit. parohial.

Nr. 761.

[255] 3—3

Concurs repetit

Subsemnatul comitet parohial, dorind a întregi condițiunile din concursul publicat în „Telegraful Român” nr. 82 a. c. pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala noastră din Bungard, protopresbiteratul gr. or. Sibiiu, publică concurs nou cu termenul de 15 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”, cu emolumentele următoare:

1. Salariu 600 cor plătitil treilunar din cassa alodiului comunal.
 2. Cuartir corăspunzător, în edificiul școlei, constător din 2 odăi și pivniță.
 3. Lemnele trebuincioase pentru încălzit și fier.
 4. Grădina de legume lângă școală.
 5. Dacă alesul va fi în stare a compune cor bisericesc cel puțin în 2 voci, va fi remunerat cu 100 cor.
 6. Cincuenalele prescrie în lege, i-se asigură după anii de serviciu avuți până aci.
- La acest post vor fi preferiți acei concurenți, cari pe lângă pregătirile legale, vor avea cel puțin 4 clase gimnasiale.

Cei ce doresc a reflecta la acest post, au a se presenta în vr'o Duminecă sau sârbătoare în biserică, spre a și arăta desteritatea în cântări și tipic, deore ce sunt datori a ține o strană în biserică.

Suplicele se vor așterne on. oficiu protopresbiterat gr. or. Sibiiu, în termenul prescriș.

Bungard, 16 August st. v. 1904

În numele comitetului parohial:

Teodor Necșa
president.

Vidi!

Ioan Papiu
protopresbiter.

Epilepsia.

Cine suferă de epilepsie (nevoie), convulsii și de alte morhuri nervoase, se ceară broșura asupra acestora. Se capătă gratis și franco prin „priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.”.

(90) 21—52

Nr. 1244 1904.

[258] 3—3

Concurs repetit

Necompetând concurenți convenabili la concursul publicat în „Telegraful Român” nr. 69 pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala gr. orient. confesională din comuna Bârgăș se publică din nou concurs cu termenul de 8 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 corone din repartitie pe popor, cuartir, lemne de foc și grădina recerută.

Reflectanții la acest post au a se presenta în vre o Duminecă sau sârbătoare în comuna Bârgăș spre a și arăta desteritatea în cântările bisericești și tipic.

Concurenții au a și așterne cererile instruate conform normelor în vigore în termenul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiterat.

Bendorf, 17 August 1904.

În conțelegere cu comitetul parohial concurent.

Oficiul protopresbiterat gr. or. al tracului Agnita.

Nicolae Gavrea
adm. prot.

Nr. 665 1904.

[263] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățătoresci din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Unguraș, se escrie concurs cu termenul de 15 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. Galpuia, cu salariu de 600 corone, și anume: 300 cor. prin repartitiune de la popor și 300 din ajutoriul de stat ce se va vota după alegerea și întărirea învățătorului definitiv, cuartir în edificiul școlei și grădina corăspunzătoare.
2. Romita cu salariu de 600 cor., și anume: 196 cor. prin repartitiune de la popor și 404 corone ajutoriul de stat.

Cererile de concurs instruite conform normelor din vigore au a se subșterne la subsemnatul oficiu protopresbiterat în termenul deschiș.

Fizeș Sânpetru, 18/31 August 1904.

Oficiul protopresbiterat gr. or. român Unguraș, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Pavel Roșca
protopresbiter.

Nr. 312 1904.

[251] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățătoriu în comuna bisericească Frâna, protopresbiteratul Mediaș, se escrie prin această concurs cu termenul de 20 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt: salariu de 600 cor., și anume: 400 cor. din repartitie, ear' 200 cor. de la stat; un stâncin de lemne și cuartir liber în edificiul școlei.

Dreptul la primul cincuenal, după 5 ani de serviciu în comună.

Cei ce doresc a reflecta la acest post, sunt obligați a instrua elevii în cântările liturgice și a cânta cu ei la sfânta liturgie, având a se presenta înainte de alegere în vre o Duminecă sau sârbătoare în biserică, spre a și arăta desteritatea în cântări.

Suplicele concursuale instruite conform normelor în vigore, se vor așterne subsemnatului oficiu protopresbiterat în termenul deschiș. Mediaș, 12 August 1904.

Oficiul protopresbiterat gr. or. Mediaș, în conțelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopresbiter.

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ȘCOLĂ

pentru 2 și 3 voci

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 și 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fețele casnice. 7. Tiganca. 8. Sunt fecior sdravén. 9. Eu mă duc codrul ră-mâne. 10. Imn occasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae. Caetul II: Cântec pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. În cireșar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marș vânătoresc. 6. Astăzi sîcruil. — Cântec pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pîtră. 8. Cucule penă galbenă. 9. Vivat țera mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostașilor. 12. Colindă.

PREȚUL fie-cărui
caet 50 fl., plus
10 fileri porto

Editura Librăriei
archidieceane din
Sibiiu-Nagyszabeni

Pianele Bösendorfer

stau și acum la locul prim, „afară de concurs”, și sunt în deobște recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru saloane, cât și pentru sale de concert. În Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiți, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertază exclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales și puternic, de un farmec neasemănat, și minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecată ceea-ce pôte.

Bösendorfer a făcut școlă.

Cu mult zel și iscusință i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid și fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onoare) în 3 modele de salon, cu 420, 450 și 500 fl. Cu astfel de prețuri subscrișul nu a mai aflat pe piața Vienei pian de esecutare așa fină. În Ungaria sunt foarte placute piane de la **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor viu și curat ca argintul, și pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se pôte afla acordător.

Frații Stingl, fabrică de piane c. ș. r. de curte

representați prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane foarte placute.

Cui îi place ton dulce și melodios, se și cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpărătorului deplină și durabilă mulțămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hözl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai nouă se află în deposit instrumente dragute cu 250, 280 și 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), așanumite „Harfen-Pianino”. (O invenție binefăcătoare pentru împrumurarea celui ce învață.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru școle și casă **Mannborg—Lipsa** cu 100 fl. și 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu prețuri eține.

Primul deposit transilvan de piane și harmoniuri

Victor de Heldenberg

(94) 19—

Sibiiu (Nagyszabeni), strada cîsnădiei nr. 9, etagiul I.

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

Patent

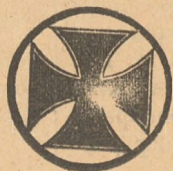
nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secr

vindecă și înviorază

Deosebită atențiune e a se
aparatură vindecă bóle

pe lângă garanție.

da împrumurării, că acest
vechi de 20 ani.

Aparatură vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sîngelui, anemie, amețeli, fîșituri de ureche, bătaie de inimă, sgîrciuri de inimă, asma, auzul greu, sgîrciuri de stomac, lipsa poștei de mîncare, răceală la mîni și picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sîngelui și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — În cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumii cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine pôte examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatură mea. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatură mea nu e permis să se confunde cu aparatură „Volta” deore-ce „Ciasul-Volta” atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatură mea e în genere cunoscut, apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucii mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparaturii mare e cor. 6.—

folosibil la morhuri cari nu sunt mai vechi
de 15 ani.

Prețul aparaturii mic e cor. 4.—

folosibil la copii și femei de constituție fôrta
slabă.

Espeditie din centru și locul de vîndare pentru țără și străinătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V
colțul strada Kálmán.